

LAPSETON ÄITIPUOLI UUSPARISUHTEESSA

Lipponen Tuula
Kehittämistyö
Uusperheneuvojakoulutus
2015, Turku

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS JA TOTEUTUS.....	4
3. UUSPERHE	5
3.1 Ideaalinen perhemalli ja ympäristön suhtautuminen uusperheeseen.....	7
3.2 Uusperhe - parisuhteen haaste vai mahdollisuus.....	10
4. LAPSETTOMUUS	12
4.1 Lapsettomuus ja uusparisuhde.....	14
5. UUSPARISUHDE	17
5.1 Uusparisuhteen perusta.....	20
5.2 Me uusparisuhteessa.....	22
6. POHDINTA	25
7. LÄHTEET.....	27
LIITE 1 Kehittämistyön haastattelukysymykset.....	29

1. JOHDANTO

Kehittämistyöni aihe ”Lapseton äitipuoli uusparisuhteessa” lähti liikkeelle naispuolisten tuttavieni kertoessa omista uusperheistään, missä puolisoilla on lapsia, mutta heillä itsellään ei ole. Uusparisuhteet ja -perhe aiheuttivat arjessa haasteita ja tunteita, mitkä olivat yllättäneet uusparin tai ainakin toisen osapuolen. Uusperheneuvokoulutuksessa kuulin uusparisuhteisiin keskittyvään ryhmään, joten aihe liittyi siihen luontevasti.

Työni koskee uuspareja, kenen perheissä miehen lapset asuvat joko vakituisesti isällä tai vuoroviikoin molemmilla vanhemmilla tai viettävät vähintään joka toisen viikonlopun ja osan lomista isän luona. Koska olen aina sekä työssäni että aiemmissa opiskeluissani ollut kiinnostunut miesten näkemyksistä perhe-elämästä, kyselyyn vastanneissa ja haastateltavissa oli mukana sekä tahattomasti että omasta valinnasta lapsettomien äitipuolten lisäksi heidän puolisonsa.

Uusparisuhteista ja lapsettomuudesta siinä on vähän tutkittua tietoa. Yleensä tutkimukset koskevat uusperhevanhemmuutta, lapsen elämää uusperheessä tai vähintään tilannetta, missä molemmilla puolisoilla on lapsia edellisestä liitosta ja ehkä lisäksi yhteisiä lapsia.

Työssä olen paneutunut enemmän äitipuolten ja isien ajatuksiin ja tunteisiin parisuhteesta ja perheestä kuin heidän rooleihinsa perheessä. Joissakin tilanteissa roolit väistämättä tulivat mukaan parisuhdekuvioon. Isyys näyttäytyi miehillä vahvana osa-alueena, kun taas naisten suhteesta äitiyteen tuli useammanlaisia näkökulmia.

2. KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS JA TOTEUTUS

On todettu, että erojen jälkeisissä suhteissa on ensiliittoihin verrattuna suurempi eroriski. Uusparien ongelmat ovat erityislaatuisia, koska toisin kuin ensisuhteissa, lapset ja lasten kautta myös ex-puolisot ja molempien puolisoitten menneisyys ovat läsnä alusta asti. Sen vuoksi tarvitaan tutkimustietoa siitä, mitkä seikat tukevat uusparien hyvinvointia ja auttavat pysyvämpiin liittoihin. Hoitotyössä tarvitaan myös uudenlaisia taitoja ja työvälineitä. (Malinen 2015, 5.) Oman erityisyytensä uusparisuhteeseen tuo tilanne, missä äitipuolella ei ole omia lapsia.

Suomessa on tehty uusperheeseen liittyvistä aiheista väitöskirjatutkimuksia yleensä kasvatustieteen oppiaineissa. Aiheet ovat liittyneet lapsiin, vanhemmuuteen tai äitipuoleen uusperheessä (Malinen 2015, 5). Vuokko Malisen vuonna 2015 julkaistu, väitöskirja "Uuspari" käsittelee uusparisuhdetta ja kuuluu psykologian alaan.

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on kuvata lapsettomien uusparisuhteessa elävien naisten ja heidän puolisoitensa ajatuksia uusparisuhteesta ja lapsettomuudesta uusperheessä, mihin kuuluu vain isän lapsia. Miten he ovat kokeneet suhteen aloittamisen, millainen parien ajatus on tämän hetkisestä parisuhde- ja perhetilanteesta, mitä mieltä he ovat perheen yhteiskunnallisesta ideaalimallista (äiti, isä ja lapsi tai lapsia) ja miten he kokevat, että heidät on otettu ympäristössä perheenä vastaan. Lisäksi kysymyksillä kartoitetaan lapsettomuuden vaikutusta parisuhteeseen sekä siitä keskustelemisen helppoutta tai vaikeutta. Työssä käytän käsitteitä äitipuoli ja isä, koska ne ovat mielestäni sopivimmat käsitteet kuvaamaan vastaajien roolia perheessä.

Aineiston keräsin lähettämällä uuspareille kysymyksiä (Liite 1) sähköpostilla ja he vastasivat joko yhdessä tai erikseen ja palauttivat vastaukset myös sähköpostin kautta. Osan aineistosta sain haastattelemalla molempia puolisoita samaan aikaan. Kysymyksiin vastasi tai haastatteluun osallistui yhteensä 10 paria. Parit tulivat mukaan Suomen Uusperheiden Liiton sivuilla olleen kyselyn kautta tai löytyivät muuten tuttavuuden tai sosiaalisen median kautta. Vastausten saamisen jälkeen kokosin aineiston isommiksi kokonaisuuksiksi, mitkä olivat uusperhe, lapsettomuus ja uusparisuhte.

Haastatteluihin tai kyselyihin osallistuneiden henkilöllisyys on vain minun tiedossani. Kaiken kirjallisen materiaalin haastatteluista tai kyselyistä tuhosin työn valmistumisen jälkeen.

3. UUSPERHE

Tilastokeskuksen mukaan perheet jaetaan lapsettomiin tai lasten kanssa asuviin avio- ja avopareihin, rekisteröityihin mies- ja naispareihin sekä yhden vanhemman perheisiin. Lapsiperheitä ovat perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Uusperhe on perhe, mihin kuuluu vähintään yksi alle 18-vuotias vain toisen puolison lapsi. (Tilastokeskus, 2015.)

Arkikielessä uusperhe-käsitettä käytetään väljemmin. Uusperheiksi kuvataan perheitä, joissa ainakin toisella aikuisella on vähintään yksi lapsi aikaisemmasta liitosta. Tilastoissa lapsi lasketaan kuuluvaksi vain yhteen perheeseen vaikka hän todellisuudessa asuisi useammassa perheessä. (Väestöliitto, 2015.) Tämän vuoksi uusperheitä on Suomessa enemmän kuin tilastot näyttävät. Työssäni olen käyttänyt uusperhe-sanaa kaikista osallistuneista, vaikka perheen lapset olisivat virallisesti kirjoilla toisen vanhempansa luona.

Uusperheitä on tilastoitu vuodesta 1990 saakka. Uusperheiden prosentuaalinen määrä on pysytellyt viimeisen kymmenen vuoden aikana lähes samana. Seuraavassa taulukossa on kuvattu uusperheiden sekä niihin kuuluneiden pelkästään äidin tai isän tai yhteisten lasten määrää.

Uusperheet vuosina 1990 ja 2014. Taulukko on päivitetty 28.5.2015.

Vuosi	Uusperheitä yhteensä	Uusperheiden osuus lapsiperheistä %	Äidin lapset	Isän lapset	Yhteiset lapset
1990	44 426	6,9	50 713	7 443	30 089
2014	52 207	9,1	64 859	10 720	33 588

(Tilastokeskus, 2015.)

Alla olevassa taulukossa on esitetty uusperheet perhekoostumuksen ja lapsiluvun mukaan 31.12.2013. Taulukko on päivitetty 21.11.2014.

Yhteensä lapsia	Vain äidin lapsia	Vain isän lapsia	Äidin ja isän lapsia	Äidin ja yhteisiä lapsia	Isän ja yhteisiä lapsia	Äidin, isän ja yhteisiä lapsia
52709	24 140	3 201	1 943	20 359	2 218	848

(Tilastokeskus 2014.)

Uuspari ja -perhe muodostavat monimutkaisemman rakenteen ja suhdeverkoston kuin ensisuhteissa ja ydinperheissä. Monimutkaisuutta lisäävät aikaisemman ja uuden vuorovaikutuskulttuurin kohtaamiset, monen ikäisten ja usein lukumääräisesti monien lasten mukanaolo alusta asti, useat vanhemmuuden muodot, uusperheen sisäiset alasyteemit, uudet ja vanhat sukulaiset sekä perheen ympärillä olevat muut suhdeverkostot. (Malinen 2015, 22.)

Kehittämistehtävän kyselyyn osallistuneet pariskunnat olivat olleet yhdessä noin vuodesta lähes kymmeneen vuoteen. Perheissä oli 1-3 lasta, joiden iät olivat 4-18 vuotta. Joihinkin perheisiin kuului lisäksi täysi-ikäisiä, omassa asunnossa asuvia lapsia. Uusparisuhteiden alkaessa nuorimmat lapset olivat olleet alle kouluikäisestä yli kymmenen vuotiaaseen. Joku uuspari kuvasi uusperheeseen kuuluvan myös miehen ex-puolison uuden perheen ja vastaavasti jossakin uusperheessä ei oltu miehen ex-puolisonkaan kanssa missään yhteydessä. Yleensä kanssakäymistä oli lasten vuoksi ja se sujui vaihtelevasti.

Pareista osalla oli kyseessä tahaton lapsettomuus ja tiedossa oli, ettei yhteisiä lapsia ole tulossa. Joillakin pareilla lapsettomuus oli oma valinta. Näillä pareilla naiset olivat olleet yleensä jo ennen suhdetta sitä mieltä, etteivät halua omia lapsia ja kun miehetkään eivät halunneet lisää lapsia, tilanne sopi molemmille osapuolille. Osalla pariskunnista lasten hankinta ei tämän hetkessä elämäntilanteessa ollut ajankohtainen. Toisilla pareilla lapsia sai tulla koska vain, mutta elämäntilanne oli aiemmin viivytttänyt lasten hankkimista eikä lasten saanti tässä vaiheessa ollut itsestään selvää tai nopeaa. Osa äitipuolista kuvasi "sitten kun tai sitten jos"-elämää välillä raskaaksi.

Kokonaisuudessaan noin puolet vastanneista pariskunnista halusi tai olisi halunnut yhteisiä lapsia ja toinen puoli pareista oli sitä mieltä, että lasten määrä oli hyvä näin. Se, kuinka monta lasta isien mukana oli tullut perheeseen, vaikutti jonkin verran ajatuksiin lasten hankinnasta, mutta ei ollut automaattisesti syy jättää hankkimatta yhteisiä lapsia.

Yksi lapsi, joka on puolet ajasta toisaalla, ei ollut se ajatus kummallakaan meistä mitä olimme toivoneet.

Lasten lukumäärä (3) on mielestäni paljon. Joskus tuntuu, että olisi helpompaa vaikka vain kahden tai yhden lapsen kanssa, koska ne eivät ole omia. Jos saisi oman lapsen, lukumäärä ei tuntuisi niin suurelta enää. Se lakkaisi merkitsemästä. Se on ehkä vähän hullu ajatus.

Äitipuolten suhteesta lapseen ei kysytty suoraan, mutta vastauksissa tuli esille lasten sopeutuneen ainakin ajan kuluessa hyvin äitipuoleen ja uusperheeseen. Useampi äitipuoli kuvasi, että tilanne yhteisten lasten haluamisen suhteen voisi olla toinen, mikäli olisi hankala tulla toimeen puolison lasten kanssa. Mutta koska suhde oli hyvä, äitipuoli sai kokea perhe-elämää ja lisäksi sekä yksityiselämää että kahden keskistä parisuhdeaikaa.

On sellainen win-win-tilanne.

Olen saanut miehen lisäksi elämäni kaksi ihanaa lasta, mikä on ihanaa, sillä 24/7 äidiksi minusta ei olisi.

Lasten läsnä- ja poissaolo vaikuttavat puolisoitten väliseen vuorovaikutukseen. Sekä parisuhdeaika ilman lapsia että koko perheen yhdessäolo voivat tuoda hyviä hetkiä. (Malinen 2011, 57.) Joissakin uusperheissä lapset hakivat itse huomiota ja läheisyyttä äitipuolilta, vaikka nämä eivät olisi olleet heti valmiita siihen.

3.1 Ideaalinen perhemalli ja ympäristön suhtautuminen uusperheeseen

Perhemallit ovat muuttumassa, vaikka ydinperhe on edelleen yleisin lapsiperhemalli. Perhemallien muutokseen vaikuttavat maa, uskonto ja kulttuuri ja siihen kuuluu esimerkiksi avoliittojen, avioerojen ja samaa sukupuolta olevien liittojen yleistyminen ja hyväksyminen. Eron jälkeen ja uutta perhettä perustaessaan ihmiset omaksuvat erilaisia uuspari- ja perhemalleja (Malinen 2015, 3, 5).

Kysyttäessä pariskunnilta mielipidettä perheen yhteiskunnallisesta ideaalimallista, mihin kuuluu äiti, isä ja lapsi tai lapsia, vastasivat kaikki käsityksen olevan vanhanaikaisen ja liikaa yleistävä. Kuitenkin osa sekä äitipuolista että isistä myönsi mallissa olevan hyviä puolia. Jotkut äitipuolista kertoivat saaneensa perhemallin perusajatuksen kasvatuksen tuloksena.

...vanhoilliseen kasvatukseeni kuuluu ajatella, että ydinperhe on se ihanne/vahvin perhemuoto.

Uusparien mielestä erilaisten perhemuotojen hyväksymisen tulisi edetä myös lainsäädännössä. Esimerkiksi, ettei lapsi jäisi erossa automaattisesti äidille ja isälle jäisi vain elatusmaksujen maksaminen sekä tapaaminen joka toinen viikonloppu. Tai että viikko-viikko-systeemi hyväksyttäisiin virallisena asumismuotona, minkä mukaan myös tuet ohjautuisivat. Vastaajissa mukana olleille isille lasten kanssa eläminen oli tärkeä ja itsestään selvä asia, vaikka lapset olivatkin kenties vain viikonloppuisin ja lomilla käymässä isän luona. Osa isistä ja äitipuolistakin oli sitä mieltä, että lapset voisivat olla pitempiä aikoja perheessä.

Rakastan lapsia kuin omiani, mutta välillä rakkautta on vaikeaa ehtiä näyttämään, kun lapset käyvät meillä "vaan lainassa." Lasten isä tuntee jäävänsä myös paljosta paitsi, kun ei kuulu lasten arkeen. Tämä lapsiin kohdistuva ikävä ja "olen huono isä-kun en ole riittävästi läsnä" ajatus ahdistaa välillä molempia.

Ideaalimalli näyttää kuitenkin olevan vielä vahva ajattelun ohjaaja, koska pariskuntien yhteisen lapsen saamisesta oli tullut etenkin äitipuolille monen näköisiä vihjailuja tai suoria kommentteja. Äitipuolet olivat kokeneet kommentit välillä loukkaavina. Osan omat äiditkin olivat painostaneet tyttäriään lapsen tekemiseen, joskus niin paljon, että se oli vaikuttanut väleihin. Isät olivat ohittaneet heille tulleet kommentit tai heille ei ollut esitetty kommentteja. Isät myös kertoivat keskustelewansa harvemmin ulkopuolisten kanssa lapsettomuudesta. Joku isä epäili päässeensä vähemmällä, koska hänellä kuitenkin oli lapsia, mutta useampia isiä harmitti ulkopuolisten asenteet lapsetonta puolisoa kohtaan.

...oli joitakin tilanteita, joissa ihmiset möläyttelivät uskomattoman epäsensitiivisiä kommentteja, kuten "nainen ei ole oikea nainen, ennen kuin on synnyttänyt.

Minulta on kysytty, että toivooko miehen lapset pikkusisaruksia perheeseemme? Naapuri on kysynyt minulta, että jääkö heidän lapsensa (1v.) nyt katumme nuorimmaksi, vai onkohan tulossa vielä lisää? Toinen naapuri on

kysynyt, että mitäköhän meidän koira ajattelisi siitä, että sitä kiskoisi korvista ja hännästä pieni taapero?

Oma äitini on alkanut entistä enemmän painostaa oman lapsen hankintaan, mikä on jopa tulehduttanut osakseen meidän välejä.

Harmittaa lähinnä puolison puolesta kun sitoutumistaan ja ”ymmärrystään” vähätellään koska lapset eivät ole omia.

Kysymykseen mielletäänkö ja hyväksytäänkö uusperhettä perheeksi, suurin osa pariskunnista vastasi läheisten mieltävän heidät perheeksi. Osa vastanneista miehistä ei ollut itse pohtinut asiaa tai oli sitä mieltä, ettei asian pohtiminen kuulu kenellekään sivulliselle. Osa äitipuolista koki, ettei lapsia mielletty perheeseen kuuluviksi, vaan saatettiin kommentoida kahdelleen elämisestä tai puhuttiin pariskunnasta, vaikka pari itse olisi halunnut puhuttavan perheestä. Joidenkin äitipuolten mielestä ei-yhteisten lasten vähättely näkyi kommentoinnissa liittyen yhteisten lasten saantiin. Toisaalta kaikki äitipuolet eivät itse mieltäneet miehen lapsia omaksi perheeseen.

Kyllä läheiset käyttävät meistä nimeä pariskunta. Minusta se on ärsyttävää varsinkin vanhempieni taholta, koska se lukitsee välittömästi tytärpuoleni pois laskuista. Eikä niin ole. Hän on perheenjäsen ja me olemme mielestämme perhe koirineen päivineen. Oli tytärpuoleni meillä tai ei. Silti hän koko ajan kuuluu siihen.

Itselleni tämä asia on ristiriitainen. Puolustan yleisesti sitä, että uusperhekin on perhe. Kuitenkin, kun muut kutsuvat tätä perheekseni, huomaan aina reagoivani siihen hieman negatiivisesti tai pettyneesti. Varsinkin kun omat vanhempani puhuvat meistä perheenä. Ajattelen, että tämä ei ole minun perheeni. Ajattelen, että puolisoni on perheeni ja sitten häneen liittyvät lapset. He muodostavat jotenkin erillisen perheen siihen viereen. Kun taas lapset käyttävät esimerkiksi ilmausta ”tässä meidän perheessä”, tarkoittaen sillä meitä viittä, se tuntuu joka kerta hyvältä. Tuntuu todella hyvältä, jos he kokevat meidät perheeksi. Samoin, jos puolisoni puhuu meistä perheenä. Itse ajattelen, että yhteinen lapsi liittäisi kaikki kokonaisuudeksi, juurikin yhtenäiseksi perheeksi. Ystävät ja tuttavat ym. eivät puhu perheestä minulle. He puhuvat minusta ja puolisoni lapsista.

Avopuolisoni siis sitoo meidät perheeksi, mikä tietysti tässä on käytännön sanelema tosiasia. En itse miellä meitä perheeksi, ehkä johtuen vanhoillisesta kasvatuksestani ja siitä, että en ole äiti.

Olemme siis puolet ajasta lapsiperhe ja puolet ajasta pariskunta ilman lasta.

3.2 Uusperhe - parisuhteen haaste vai mahdollisuus

Uusperhe koskettaa usein monia, ehkä eroriitojenkin haavoittamia lapsia. Etteivät lapset joudu vielä osallisiksi uusperheen ongelmiin, on tärkeää, kuinka uuspari ratkaisee suhteensa ja sosiaalisen vanhemmuuden uusperheessä. Uusperheen rakenteet, roolit, vuorovaikutus ja tehtävien jako tulee saada toimiviksi ja niistä sopimiseen tarvitaan kaikkien perheenjäsenten osallistumista. Kun sosiaalinen vanhemmuus toimii, perheen uuden puolison paikka selkiytyy ja asema toisena vanhempana tasavertaistuu. Siten eron jälkeinen identiteetti voi alkaa kehittyä niin puolisoilla kuin lapsilla ja uusi parisuhde on uusi mahdollisuus. (Malinen 2015, 94–95.)

Lapsettomien äitipuolien voi olla haasteellista sopeutua uusperhe-elämään, jos heillä ei ole kokemusta perhe-elämästä ja heiltä odotetaan kenties perinteisen äidinroolin omaksumista (Heinonen 2011, 6). Uusperheissä on myös usein lapsen ja aikuisen välisiin suhteisiin liittyviä huolenaiheita, kuten isä- tai äitipuolen ja lapsen suhde tai suhde etävanhempaan (Broberg 2010, 116). Jotkut vastanneista isistä olivat miettineet uuden puolison ja lasten välisten suhteiden muodostumista, mutta myös äitipuolet miettivät omaa ja lasten välistä suhdettaan. Lisäksi osa pareista pohti lasten suhdetta biologiseen äitiinsä.

Täytyi ottaa useampia ihmisiä huomioon, miettiä miten toinen suhtautuu lapseen ylipäättään ja tiedostaa, että kyse ei ole pelkästään parisuhteesta, vaan useasta eri ihmissuhteesta.

...muistan riittämättömyyden tunteeni välillä, kun hän oli kipeä ja ikävöi äitiä ja isää ja me olimme kahden.

Myös se, missä määrin lapseen ja äitiinsä liittyvien huolien ja asioiden antaa kuormittaa suhdetta, on vaikea määritellä.

Uusperheiden haasteisiin kuuluu, ettei arjen käytäntöjä ei-yhteisten lasten osalta voi sopia pelkästään perheen sisällä. Lisäksi parisuhdeasiat, taloudelliset vastuut ja kasvatust asiat voivat olla haastavia. Kotityöt ovat vähemmän yleisiä riitojen aiheuttajia, koska miesten on todettu osallistuvan kodinhoitoon uusperheissä enemmän kuin ydinperheissä. (Broberg 2010, 113, 129.)

Äitipuolille oli ollut vaikeata sopeutua siihen, että parisuhteeseen vaikuttaa ulkopuolinen henkilö jopa niin paljon, että hänen mukaansa täytyy miettiä omat lomaajat ja muu arjen toiminta. Osa äitipuolista koki myös rahankäytön haasteeksi.

Rahan käyttö. Lasten menot vaikuttavat myös minuun taloudellisesti, koska miehellä on enemmän lapsiin kohdistuvia menoja. Puolisoni haluaa aina maksaa puolet esim. uusista kausivaatteista, kengistä, lääkkeistä, jumpista yms. Vaikka puolisoni maksaa lasten äidille elareita. Olen itsekin kyllä ostanut lapsille vaatteita ja käyttänyt hienosti syömässä, koska olen itse halunnut niin. Rahan käyttö lapsiin hiertää ehkä siksi, että kulut heihin eivät ole kiinteitä, eli eivät ole ennakoitavissa olevia maksuja, vaan alvariinsa muuttuvia kustannuksia. Tästä meidän tulisi vielä neuvotella lisää.

Ulkopuolisuuden ja erilaisuuden kokemus uusparisuhteessa ja -perheessä voi olla perheen sisäistä tai suhteessa ulkopuolisiin tahoihin ja aikaisempaan elämään. Uusparisuhteessa tulevat näkyviksi kaikki aikaisemmat suhteet. Aikaisempaan pari- ja perhe-elämään kuuluneet asettuvat usein joko vanhan tai uuden parisuhteen ja perheen puolelle tai niitä vastaan. Kyse on eri vuorovaikutusmaailmojen kohtaamisesta sekä uusparin ja -perheen keskinäisen vuorovaikutuksen syntymisestä. Ulkopuolisilla voi lisäksi olla epärealistinen toive paluusta entiseen. Lapseton nainen voi myös kokea itsensä useammin ulkopuoliseksi kuin nainen, jolla on omia lapsia (Malinen 2015, 65, 86).

Useat äitipuolet kertoivat kokevansa ulkopuolisuutta suhteessa puolison lapsiin tai entiseen elämään ja kokemuksiin. Ulkopuolisuuden kokemukset riippuivat osittain myös siitä, kuinka vahvasti mies oli tehnyt eron entiseen elämäänsä. Lapsiin eroa ei kuitenkaan voinut tehdä.

Ulkopuolisuuden tunne. Kun katsoo isää ja lapsia ja kokee, ettei varsinaisesti kuulu siihen. Näkee heidät omana yksikkönään. Myös se, että muistaa tukea omista tunteistaan huolimatta toisen isyyttä. Järjellä ymmärtää lasten ensisijaisuuden, mutta itsensä tunteminen jotenkin aina toisella sijalla olevaksi, on vaikeaa. Kyseessä ei tietenkään ole mikään kilpailu, mutta tämä asetelma on haasteellinen.

Miehillä on riski joutua altavastaajaksi neuvotteluissa ex-puolison kanssa biologisten lastensa asioista ja sama voi tapahtua myös uuden puolison kanssa. Miehet kokevat usein jäävänsä kahden naisen väliin ja joutuvat ”lasten edun vuoksi” tulemaan toimeen molempien puolisojen kanssa. (Malinen 2015, 89.)

Otettava huomioon kaksi naista; puoliso ja lasten äidin mielipiteet lasten asioissa. Vaikkakaan ex-puolisoa ei haluaisi enää kuunnella, lasten takia on tultava toimeen asiallisesti.

On vaikeaa, kun ei voi kenenkään kanssa muistella lapsen alkuvaiheita: lapsen äidin kanssa ei halua niitä muistella ja nykyisen puolison kanssa ei uskalla tai kehtaa.

4. LAPSETTOMUUS

Lapsuudesta saakka meitä valmennetaan hoivaamaan ja huolehtimaan aikuisena jälkeläisistämme. Äidiksi tuleminen ja naisen identiteetin rakentuminen alkaa jo pikkutyön samaistuessa äitiinsä ja toivoessa saavansa oman lapsen. Vaikka naisen toive omasta lapsesta olisi voimakas, on äidiksi tulo vain yksi osa hänen minuuttaan. Lapsen hankkimisen tiedostamattomat syyt voivat olla erilaisia. Halu saada lapsi ja halu hoitaa äidin tehtäviä eivät aina kulje rinnakkain. Tasapainoilu äitiyden, seksuaalisuuden ja työelämän vaatimusten ja houkutusten välillä vaatii kypsyyttä ja ristiriidan sietoa. (Tulppala 2002.)

Myös monelle miehelle kyky saattaa kumppaninsa raskaaksi ja jatkaa sukupolvien ketjua on tärkeä osa maskuliinisuutta ja seksuaalisuutta. Samoin kuin naiselle äidiksi tuleminen, on isäksi tulo tärkeä osa kasvua ja kehitystä ja monelle miehelle elämän huippukohta. (Tulppala 2002.)

Lapsettomuudesta puhutaan virallisesti silloin, kun raskaus ei ole alkanut vuoden sisällä suojaamattomien, säännöllisten yhdyntöjen alkamisesta tai mikäli raskaus on keskeytynyt toistuvasti. Tahaton lapsettomuus voi johtua miehestä tai naisesta tai molemmista. Syynä voivat olla hedelmällisyyteen liittyvät ongelmat, muut fysiologiset syyt tai elämäntilanne. Aina lapsettomuuden syytä ei saada selville. Suomessa noin joka viides raskautta yrittävä pari kohtaa jossain elämän vaiheessa tahatonta lapsettomuutta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Puolelle lasta toivovista naisista ja viidesosalle miehistä lapsettomuus on siihenastisen elämän pahin kriisi. Tuntemattomasta syystä johtuva lapsettomuus voi kuormittaa henkistä hyvinvointia ja parisuhdetta enemmän kuin jos syy on selvillä. Läheisten ajattelemattomat kommentit voivat varsinkin alkuvaiheessa lisätä paineita tai lapsettomat jäävät lapsiperheiden piirin ulkopuolelle, kun yhteinen kieli katoaa. Kaikille lapsettomuus ei ole iso kriisi, mutta jokaiseen se jättää jonkinlaisen jäljen. (Tulppala 2002.)

Edelleenkin tunnen vahvaa epäonnistumista ja jotenkin sairaaksi itseni, kun en näin luonnolliseen asiaan kykene.

Välillä tuntuu, että ympäristö ajattelee, että eihän tuo voi tietää / ymmärtää kun se ei ole äiti. Se satuttaa.

Vastaajilla oli kokemuksia monenlaisista lapsettomuuteen liittyvistä ajattelemattomista kommentteista. Myös vanhemmat saattoivat surra lapsensa lapsettomuutta. Toisaalta tilanteet olivat saaneet huvittaviakin piirteitä. Ja uusperheys oli avannut joillekin omasta tahdostaan lapsettomille äitipuolille uuden maailman.

Minun lapsettomuus satuttaa äitiäni hyvin paljon, vaikka hänellä on lastenlapsia. Isäni ei juuri ota kantaa.

Nuorin, tuolloin 7v., ilmoitti myös ennen ensimmäistä yhteistä äitienpäiväämme, ettei minua tarvitse juhlia, koska en ole kenenkään äiti.

Moni tuntuu surevan puolestani ja useat varovat jopa liikaakin aiheesta puhumista. Huvittavinta oli, kun ystäväni ei uskaltanut kertoa minulle saavansa vauvan!! Kyllä minä ihmettelin, osaanhan minä nyt onnellinen muiden puolesta olla

Huomasin pääseväni uusiin "piireihin", kun minusta tuli äitipuoli. Minutkin hyväksyttiin keskustelemaan lapsiperheiden asioista toisin kuin ennen.

Lapsettomuus on yksityinen asia ja siitä puhuminen ulkopuolisille tai jopa omalle kumppanille, voi olla vaikeaa. Suru, hiljaisuus ja kuoreen vetäytyminen ovat yleisiä reaktioita. Puhumattomuus johtaa herkästi itsesyytöksiin. Tutkimusten mukaan naiset kokevat lapsettomuuden yleensä psyykkisesti raskaammin kuin kumppaninsa. (Tulppala 2002.)

Osalle tahattomasti lapsettomista vastaajista lapsettomuus oli asia, mistä ei haluttu puhua kuin lähimmille ihmisille. Joskus aiheesta keskusteleminen keskenäänkin saattoi olla vaikeaa, vaikka siihen kuitenkin pystyttiin. Toisaalta osa lapsettomista äitipuolista kertoi puhuvansa asiasta avoimesti. Miehet kokivat tilanteen ristiriitaisena, koska heillä oli lapsia ja puoliso suri lapsettomuuttaan. Avoin keskustelu pelasti kuitenkin usein tilanteen.

Haasteellista on myös se, miten kykenee olemaan empaattinen, kun tietää toisen tunteet siihen, ettei hänellä ole lapsia ja samalla omat lapset liittyvät parisuhteen arkeen.

Puhuminen ja toisen tuki on tärkeää. Jos mieheni olisi jättänyt minut yksin ja ollut tukematta minua näissä tilanteissa niin uskon vahvasti, että olisimme päätyneet eroon.

Omasta tahdosta lapsettomat kokivat, ettei omavalintaista lapsettomuutta aina hyväksytä ympäristössä.

Se, ettei halua lasta, koetaan omahyväiseksi. Siksi sitä ei halua avata. Mutta pikku hiljaa kotona on jo ehkä helpompaa puhua. Ehkä olen pelännyt, että jos asia otetaan puheeksi, ollaan jo hankkimassa lasta.

Ystävät kysyivät estänkö minä puolisoa saamasta lasta, kun en itse enää halua lapsia.

4.1 Lapsettomuus ja uusparisuhde

Pareilla, joilla oli tiedossa, ettei yhteisiä lapsia ole tulossa, vaikka niitä olisi haluttu, lapsettomuus oli tuonut lisähaastetta jo muutenkin haastavaan parisuhteeseen. Pariskunnat olivat kuitenkin tehneet töitä suhteensa toimivuuden eteen ja kuvasivat suhteen menevän eteenpäin kaikesta huolimatta.

Lapsettomuuden myötä parisuhde ja intiimi yhteiselämä muuttuvat. Parhaimmillaan suhde voi lähentyä surun ja toivon kautta ja löytyy keskinäisen tuen ja ymmärryksen tunne, jota puoliset eivät ole kokeneet aiemmin. Toisaalta lapsettomuus voi tuoda vanhat ongelmat esiin ja aiheuttaa uusia. Läheisin ihminen, joka voisi tukea ja lohduttaa, muistuttaa eniten lapsettomuudesta ja surusta. Osa miehistä kokee avuttomuuden tunnetta siitä, ettei voi poistaa lapsettomuutta eikä kumppanin tuskaa ja vetäytyä sen vuoksi parisuhteessa. Tämä puolestaan lisää naisen pahaa oloa, koska hän voi tulkita miehen reaktion kieltämiseksi ja välinpitämättömyydeksi. Taakka, jota ei jaeta yhdessä, tulee toisen yksin kannettavaksi. (Tulppala 2002.)

Lapsettomuus vaikutti tahattomasti lapsettomilla äitipuolilla ja heidän puolisoillaan fyysisen läheisyyden ja intiimin kanssakäymisen laatuun, koska mielessä oli vain lapsen saaminen. Niillä pareilla, kenellä lapset asuivat koko ajan isän luona, fyysistä läheisyyttä häiritsevä yksityyppinen ajan puute. Molemmissa tilanteissa pariskunnat kuvasivat elämästä puuttuvan intiimin elämän spontaaniuden ja helppouden. Intimiä kanssakäymistä täytyi suunnitella kuukautiskierron tai lasten läsnäolon mukaan.

Suuri parisuhteeseen vaikuttava asia on seksuaalinen läheisyys ja se on meidän kummankin mielestä muuttanut rajusti muotoaan suhteemme alusta. Läheisyys ja hellyys ovat aikalailta poissa ja tilalle on tullut erilaiset tikut,

hormonilääkkeet, pakollinen yrittäminen ja väkinäinen läheisyys. Siitä sitten menee hetki ja läheisyyttä ei kaipaa taas vähään aikaan ollenkaan.

Lapsettomuuden psykologiset vaikutukset seksuaalisuuteen liittyvät minäkuvaan. Seksi muistuttaa kipeästi tilanteesta ja omasta kyvyttömyydestä. Pari joutuu suremaan sitä, että he eivät pelkästään rakastelemalla keskenään kykene luomaan uutta elämää. Seksuaaliset tunteet, hellyys ja intohimo jäävät vähemmälle ja seksin osa- tai jopa päätavoitteeksi nousee raskauden alkuun saattaminen. Myös lapsettomuuteen usein liittyvät mielialavaihtelut voivat vaikuttaa seksuaaliseen halukkuuteen. (Tulppala 2002.)

Uuspareilla lapsettomuuden kokemukset ovat erilaisia, koska toisella on jo lapsia.

Miehelleni tämä ei ole niin raskasta, kuin minulle. Hän kokee positiivisena asiana sen, että tämä asia yhdistää meitä henkisesti lujemmin yhteen. Hän haluaisi yhteisen lapsen, mutta hänen mielestään se ei ole hänelle itselleen välttämätöntä, koska hänellä on jo tyttö. Itse taas koen, että suru on minun kohdallani suurempi, koska en pysty kokemaan vanhemmuutta tai äitiyttä samalla tavalla. Tulee myös tunne, ettei mieheni pysty koskaan ymmärtämään minua tässä asiassa.

Minun lapsettomana puolisona on ollut vaikea huomioida mieheni surua ja toisaalta mieheni on ollut vaikea näyttää omaa suruaan, koska ainakin alussa otin sen surijan roolin niin vahvasti itseeni. Myönnän vähätelleeni hänen tunteitaan ja se on ollut virhe. Myös mies suree, eri tavalla, mutta kipua ja tyhjyyttä sekin on.

Kuitenkin me olemme tukeneet toisiamme surun keskellä ja ehkä olemmekin kaiken jälkeen juurtuneet toisiimme hyvin syvästi.

Osalla pariskunnista ja etenkin äitipuolista, kenellä lapsettomuus oli oma valinta, ajatukset lapsettomuudesta olivat olleet aiemmin vaihtelevia. Lapsettomuus oli saattanut johtua alun perin elämäntilanteesta, missä lapsi ei sillä hetkellä ollut ajankohtainen tai lasta ei yrittämisestä huolimatta kuulunut ja uusparisuhteessa oli sovittu, ettei yhteisiä lapsia hankita. Tilanne oli aiheuttanut pohdintaa joko toisella tai molemmilla puolisoilla siitä, tulisivatko lapsettoman äitipuolen ajatukset ja tunteet kuitenkin muuttumaan myöhemmin, kun ikää tulee sen verran, ettei lasten saantimahdollisuutta ole enää pitkään. Asioista oli keskusteltu ja uskallettu silti lähteä parisuhteeseen sillä ajatuksella, että lapsia ei tule lisää. Sovitusta huolimatta, saattoi lapsettomuus vaikuttaa ajatuksissa ja tunteissa taustalla.

Tällä hetkellä ajattelen, että lapsiluku on tässä. Suhtautumiseni asiaan on muuttunut vuosien varrella. On ollut vaihe, jossa toivoin yhteistä lasta. Mies ei halunnut. Se oli minulle kriisin paikka. En tiedä miksi asia on muuttunut.

Mietin alussa pitkään uskoako puolisoa, ettei hän halua joskus myöhemmin lasta, vaikka sanoo nyt, ettei halua.

Koen edelleen syyllisyyttä siitä, onko puolisoni menettänyt jotain kun on alkanut olla minun kanssani eikä saa lasta kanssani.

Tahattomasti lapsettomista tai elämäntilanteen vuoksi lasten hankintaa tuonemmas siirtäneistä äitipuolista kaikki kertoivat lapsettomuuden heijastuvan välillä parisuhteeseen, osalla pohdinnan ja osalla oman surun myötä. Katkeruus ja vihakin ovat tuttuja tunteita osalle äitipuolista.

Välillä ajattelin, että on jopa hyvä, kun toisella on jo lapsia, näin ollen omia lapsettomuuskamppailuja ei tarvitsi pakosta tuoda tähän suhteeseen siksi, että puolisollla on suuri tarve lapsiin. Kuinka väärässä olinkaan. Keskustelu lapsista alkoi tietenkin heti suhteen alussa, sekä puolison lapsiin liittyvä keskustelu että yhteisiin lapsiin liittyvä keskustelu. Olin jo kuvitellut käsitelleeni lapsettomuuteen liittyvät kokemukset ja surun, mutta ne nousivat uudelleen esille melkein voimakkaampana kuin koskaan.

Minä koin keskenmenojen aikana valtavia tunnekuohuja tytärpuoltani kohtaan. Se taas vaikutti myös parisuhteeseen. Mies kertoo tunteneensa toivottomuutta ja epävarmuutta silloin suhteeni. Minun oli hyvin vaikeaa olla kotona, kun tämä ”toisen naisen lapsi” oli meillä. Tämä ajatus satutti kumpaakin meistä.

Tuntee jäävänsä paitsi sellaisista asioista, joita haluaisi parisuhteessa jakaa toisen kanssa. On hetkiä, jolloin tuntee jopa katkeruutta ja vihaa, koska toisella on lapsia ja itse jää paitsi niistä asioista, joita toinen saa kokea tunnetasolla.

Isistä toiset olivat sitä mieltä, ettei lapsettomuus vaikuta parisuhteeseen tai siitä ei ole keskusteltu paljoa. Osa isistä kertoi kokevansa surua, epävarmuutta tai syyllisyyttä, koska näkevät lapsettomuuden surun puolisossaan.

Toisen lapsettomuus eriarvoistaa puolisoita, vaikka toisin haluaisi. Olen tuntenut lapset heidän syntymästään saakka ja olen biologinen vanhempi ja puolisoni taas ei. Tunnetasolla ero on aikuisten kesken luultavimmin suurempi kuin lasten näkökulmasta.

Kysyttäessä vaikuttaako lapsettomuus naisen tai miehen identiteettiin, useat äitipuolet kertoivat tilanteen vaikuttavan tavalla tai toisella identiteettiinsä tai naiseuteensa, koska puolisollla oli jokin sellainen kokemus, mitä äitipuolella itsellään ei ollut. Osa sekä tahattomasti että omasta valinnastaan lapsettomista äitipuolista kuvasi myös tuntevansa itsensä jotenkin puolikkaaksi tai vajaaksi. Osa omasta tahdostaan lapsettomia äitipuolia oli varmoja identiteetistään siinä, ettei heidän elämänsä kuulu omia lapsia. Joillekin

äitipuolille puolison lapset antoivat uuden identiteetin, jolloin äitipuoli tunsi olevansa enemmän uusperhevanhempi kuin lapseton äitipuoli.

Tuntuu välillä, etten ole saavuttanut kaikkea mitä puoliso on.

...musta elämä ois jotenkin puolikasta vaan äitiPUOLENA.

Oli aika, jolloin olin varma, että mieheni pitää jättää minut ja etsiä nainen, joka pystyisi saamaan lapsia.

Ehkä se tekee tilanteen aavistuksen helpommaksi naiselle, kun puoliso on lapsia. Silloin ei tunne itseään ihan totaalisen lapsettomaksi.

Tämän kysymyksen kanssa painin itsekseni aika ajoin. Uskon, että jollakin tapaa kyllä vaikuttaa. Lapsettomuus vaikuttaa enemmän minun naisellisuuteeni kuin identiteettiin. Naiseksi koen olevani joskus jotenkin "vajaa", mutta onneksi oma vahva identiteettini korvaa sen vajauden tunteen. Tiedän mikä olen, mitä haluan ja elämäkatsomukseni on täten vahva.

Useat miehet eivät kokeneet puolison lapsettomuudella vaikutusta omaan identiteettiinsä ja osa oli sitä mieltä, ettei lapsettomuus vaikuta puolisoollakaan. Osalla miehistä oli kuitenkin tunne, että tilanne vaikuttaa ainakin puolison identiteettiin ja heidän mielestään tahaton lapsettomuus saattoi vaikuttaa myös heidän itsensä identiteettiin.

Vaikuttaa sillä tavalla, että oma isyys on vahvistunut ja muuttunut arvokkaammaksi nyt, kun lapsen saaminen ei ole itsestäänselvyys. Toisaalta tällä hetkellä koen epävarmuuden tunnetta ja riittämättömyyttä aviomiehenä.

5. UUSPARISUHDE

Uusparisuhdetta kantaa toivo, tahto, luottamus ja sitoutumien (Malinen & Larkela 2011, 27). Uusperhe rakentuu samoin kuin ydinperhekin parisuhteen varaan, mutta uusperheessä luodaan ensin rajat parille ja avataan ne sitten uudelleen auki (Malinen 2015, 20; Malinen & Larkela 2011, 23). Koska lapset ovat alusta saakka läsnä, pari joutuu miettimään, koska saa tilaa kahdenkeskiselle suhteelle. Etenkin yksin eläneelle tilanne voi olla stressaava, kun parisuhteen alussa ei ehdi viettää kahdenkeskistä aikaa tai miettiä perheen perustamista. (Malinen 2015, 46.) Uusparisuhteessa joutuu sopeutumaan siihen, että kaikki ei ole täydellistä (Malinen & Larkela 2011, 22).

Vastaajista useampi äitipuoli kuvasi haastavaksi aloittaa parisuhdetta kenties pitkänkin yksin vietetyn ajan jälkeen.

Oli iso muutos siirtyä yksineläjästä parisuhteeseen ja melko pian tutustua myös lapseen.

Minä olen tottunut menemään ja tulemaan miten haluan (koirat tietysti hieman rajoittaa), joten välillä on vaikea asettaa rajaa sille, että kuinka paljon omista menoista pitää luopua / joustaa. Välillä annan liikaa ja olen ihan loppu kun en osaa pitää huolta omista tarpeistani. Ja tämä luonnollisesti purkautuu riitoina. Toisaalta tunnen huonoa omaatuntoa sitten kun otan sitä omaa aikaa. Tasapainon löytäminen on haastavaa.

Jotkut äitipuolet kokivat seurusteluajan olleen välillä vaikeaa, koska harvemmin tavatessa he saattoivat odottaa läheistä yhdessä olemisen aikaa kumppanin kanssa ja lasten isillä oli saattanutkin olla monenlaisia lapsiin liittyviä haasteita juuri ennen tapaamista, eivätkä he jaksaneet panostaa seurusteluun. Isät taas ajattelivat, että isän ja lasten tilanne on se, mikä on ja toisen täytyy se joko hyväksyä tai seurustelu ei tule jatkumaan.

Osa pariskunnista kuvasi suhteen aloituksen tapahtuneen rauhallisesti ja aloitukseen oli saatettu panostaa pitempi aika ilman lapsia. Myös oma käsitys siitä, mitä halusi parisuhteelta, auttoi suhteen aloittamisessa.

Minulla ja puolisolllani oli alusta asti selkeä ja jämpä ote mitä haluamme elämältä, toisiltamme ja miten toimimme perheenä.

Toisilla aloitus oli ollut "rytinällä arkeen" tapahtuma, missä ei ollut ehditty miettiä asioita etukäteen. Se saattoi herättää äitipuolissa vahvojakin negatiivisia tunteita.

Saatoin huutaa joskus puolisolalle, että minä vihaan tuota Riittaa. Enhän minä Riittaa oikeasti vihannut, vaan sitä tilannetta, että hän oli olemassa.

Uusparisuhteessa itsestä saattaa löytyä uusia puolia, mitä ei ole ennen tiennyt olevankaan. Ihmisillä on parisuhteeseen tullessaan yksilölliset geeninsä, taustansa, arvomaailmansa ja elämäkokemuksensa. Jotkut parisuhteen osatekijöistä ovat itsestään selviä, mutta niiden alla voi olla tiedostamattomia uskomuksia, jotka ohjaavat vahvasti suhdetta. (Malinen & Larkela 2011, 22, 26.) Jotkut äitipuolet kertoivat yllättyneensä

omista tunteistaan, tuntiessaan epämääräistä vihaa, vaikka ei tiennyt siihen mitään syytä.

Pariskunnissa etenkin isät kokivat parisuhteen aloittamisen haasteena olleen epävarmuuden sekä omasta että puolison jaksamisesta ja pystymisestä arkielämään perheessä, missä on vain isän biologinen lapsi tai lapsia.

Hieman täytyy luovia ja katsoa ettei joku lapsista tai puoliso jää liikaa vaille huomiota, ymmärtää se, että jos toisella ei ole omia lapsia, häneltä ei voi vaatia yht'äkkiä hoitamaan ja huolehtimaan liikaa lasten tarpeista. Esim. hellyys, vaatetus. ym. Ja on myös tärkeää muistaa, että on uusi parisuhde, eli arkeen tarvitaan ripaus hellyyttä ja romantiikkaa puolison kanssa.

Se lähtökohta, että joku haluaa tulla yhteen ihmisen kanssa, jolla on jo lapsi, on jännittävää minulle. Moni haluaisi aloittaa puhtaalta pöydältä - sinällään on hienoa, että olen kelvannut sellaisenakin, että minulla on jo lapsi.

Osa äitipuolista oli kokenut samaa pelkoa omasta pystymisestään tai haluamisestaan aloittaa parisuhde miehen kanssa, jolla oli lapsia.

...pelotti ihan järkyttävän paljon!

Oli kuitenkin sanoinkuvaamattoman vaikeata astua sellaiseen ”rinkiin” jossa on monta aukkoa johon pudota.

Aivan ensiksi se ei tuntunut kauhealta. Ajattelin, että lapset ovat lapsia ja niitä pyöri ympärillä muutenkin sukulaisten ja ystävien toimesta. Muistan kuitenkin miten kaiken innon ja ihastuksen keskellä lopetin ajatukseni aina lauseeseen ”mutta sillä on kolme lasta. Kolme!” Käänsin kelkkaa vähän väliä.

Minulla oli kriteerit, mitä mahdollisella tulevalla miehellä ei ainakaan saa olla ja tällä oli ne kaikki. Olisin ottanut mieluummin vain puolison ilman lapsia.

Jotkut äitipuolet kuvasivat uuden suhteen aloittamista helpoksi siinä mielessä, että olivat tottuneet toimimaan esimerkiksi sukulaisten tai ystävien lasten kanssa. Toisilla äitipuolilla lasten kanssa toimimisesta ei ollut kokemusta ja heille oli yhteiselämän alku ollut haastavaa etenkin tilanteissa, missä olivat olleet pitempiä aikoja lasten kanssa keskenään tai lasten hoidon ohella oli huolehdittava vielä perheen lemmikeistä.

5.1 Uusparisuhteen perusta

Yleisesti oletetaan, että uusparien pyrkimys pysyä uudessa liitossa on vahva. Myös uuspareilla itsellään on luja "parisuhdeusko", koska lasten kanssa ei haluta "vain kokeilla" parisuhdetta. (Malinen 2015, 16.) Ensimmäisessä liitossa on kenties oltu sinisilmäisiä eikä parisuhdetta ole hoidettu. Toisessa suhteessa rakkaus voi olla syvempää ja uusparilla on enemmän tahtotilaa ja motivaatiota tehdä töitä suhteen parhaaksi. (Malinen & Larkela 2011, 23.)

Kumpikaan ei myöskään halua tuottaa lapselle uutta eroa ja liikkeet on ollut harkittuja ja halutaan todella tehdä nyt töitä tän suhteen eteen

Uusparisuhdetta aloittaessa voivat aiemmissa suhteissa tulleet epäonnistumiset ja niiden mahdollinen toistuminen uudessa suhteessa aiheuttaa pelkoa ja suhteen onnistumisesta voi olla suuret odotukset. (Malinen & Larkela 2011, 19, 37). Vastanneista isistä osa kertoi aiempien suhteiden kariutuminen tai haasteellisuuden aiheuttaneen pelkoa uuden suhteen aloittamiseen ja sen myötä yhteisten lasten hankkimiseen. Suhteen edetessäkin entiset tunteet saattoivat vaikuttaa vuorovaikutukseen.

...minulla oli pessimistinen asenne parisuhteen onnistumiseen, koska petyin jo kerran ja haluan välttää samoja virheitä.

Se, että en halua lapsia lisää, ei ole mikään yksiselitteisen selkeä asia kuitenkaan.

Sitä, millainen entinen liitto oli, ei halua uudelleen. Välillä uudessa puoliossa näkyy samanlaisia puolia ja heti nousevat entiset tunteet pintaan, kunnes tajuaa, ettei tilanne ole sama.

Joku isä kuvasi uutta suhdetta aloittaessa olleensa selvemmin tietoinen, mitä haluaa. Kun löytyi ihminen, joka vastasi toivekuvaa, parisuhteen aloittaminen oli helpompaa lapsista huolimatta.

Uusiosuhdetta perustaessa tiesi mitä tahtoi ja toiselta edellytti. Nyt semmoinen vastapuoli on olemassa.

Ensisuhteen haasteelliset asiat ja yhteisen ajan puute siirtyvät helposti uuteen liittoon ja aiheuttavat entistä enemmän ongelmia. Uusparisuhteen rakentamisen suurimpia haasteita on myös kolmansien osapuolien, mm. lasten ja ex-puolisoiden liittyminen perhekuviioon. Vaikutus voi olla joko suoraa tai epäsuoraa, ja se voi näkyä uusparien erotilastoissa. (Malinen 2015, 21–22, 86.) Tämän vuoksi hyvä ulkopuolisuuden

sietokyky on uusparille tärkeää. Miten sietää sitä, että ei ymmärrä kaikkea, mitä kodissa tapahtuu tai miten ex-elämään ja ex-puolisoon luodaan suhde. Tunnesuhde ex-puolisoon täytyy katkaista kokonaan, muuten se vie energiaa uudelta perheeltä tai elää siinä omaa elämäänsä. (Malinen & Larkela 2011, 34.)

Ajattelen, että parisuhteen muodostumisen kannalta vaatii todella paljon ymmärrystä ja joustamista itseltä "sietää" puolison edellistä elämää, antamatta sen kuitenkaan vaikuttaa meidän kahdenkeskiseen suhteeseen (negatiivisesti). Se, että me ollaan selvitty exän "vaikutuksesta" meidän elämään, johtuu pitkälti siitä, että me ollaan koko ajan avoimesti puhuttu asioista ja tunteistamme (hyivistä ja huonoista).

Minun ei ole tarvinnut koskaan miettiä, että mieheni entisellä vaimolla olisi enää vaikutusta mieheni tunteisiin. Mieheni on vakuuttanut ettei kaipausta entiseen ole ja minä voin luottaa siihen.

Elämänarvot saattavat muuttua erotessa ja uudessa suhteessa tärkeämmiksi tulevat usein parisuhteen hoitaminen ja perheenjäsenten hyvinvointi, vaikka omat läheisyyden ja etäisyyden tarpeet voivat olla erilaisia. Samanlaiset elämänarvot kantavat vaikeissa elämäntilanteissa, etenkin jos sama kuormittava asia toistuu. (Malinen & Larkela 2011, 27, 35–36.) Lisäksi puoliset tarvitsevat riittävää erillisyyttä ja itsenäisyyttä suhteessa omaan kasvuperheeseen, lapsiin, työhön tai ystäviin. (Malinen 2015, 40.) Joissakin uusparisuhteissa oli haasteena riittävän yhtenäisyyden löytäminen.

Kiperimmät kysymykset mitä on yhdessä jouduttu miettimään liittyvät siihen, mikä meitä yhdistää. Välillä tuntuu, että olemme aika erilaisia elämäntavoissa, elämänasenteissa ja harrastuksissa. Se on aiheuttanut surua tai murhetta, epätoivoisuuttakin.

Huonot keskustelutottumukset ja urautuneet reagoititavat kuten syyttely, mustasukkaisuus, heikko kuuntelutaito, itsestään selvänä pitäminen tai vihaiset vastaukset voivat loukata tai saada aikaan ilmiriidan (Malinen & Larkela 2011, 26). Jos halua tai taitoa keskusteluun ei ole eikä riidoista osata päästää irti, parit alkavat etäännyä toisistaan tunnetasolla tai ihan konkreettisesti (Karlson 2002, 111, 144–145). Keskinäinen kunnioitus, halu sitoutua sekä rakastavat ja turvalliset keskustelut poistavat ongelmia, selkiyttävät osapuolten näkökulmia ja yhteistä ymmärrystä suhteesta (Malinen & Larkela 2011, 26; Malinen 2015, 81). Tutkimusten mukaan parisuhdeongelmista noin yksi kolmasosa on ratkaistavissa ja kaksi kolmasosaa ratkaisemattomia, mihin kuuluvat persoonallisuus- ja temperamenttiero, erilaiset elämäntavat, vakaumukset, ideologiat ym. Erilaisuus ei ole vaarallista, mutta suhteen

jatkumisen kannalta on tärkeätä, kuinka ratkaisemattomien asioiden kanssa opitaan elämään ja tekemään kompromisseja. (Malinen & Larkela 2011, 49–50.)

Kaikkien vastanneiden parisuhteissa keskusteltiin paljon ja vuorovaikutus oli kunnioittavaa toista kohtaan, mutta silti vastatessa löytyi välillä asioita, mitkä tulivat toiselle puolisolle jopa yllätyksenä tai koettiin muuten isommiksi haasteiksi.

Ehkä kuitenkin vaikeimpana parisuhteessa koen sen, miten pitää vuorovaikutus avoimena ja osata kohdata toinen yhä uudestaan.

5.2 Me uusparisuhteessa

Uusparisuhteen hyvinvointi koostuu me-hengestä, kiintymyksestä ja ystävyydestä sekä siitä, että suhde koetaan toimivaksi eikä parilla ole vakavia ongelmia. Saman mielisyyss ja me-henki ovat vielä tärkeämpiä parisuhteen ja onnistuneen vanhemmuuden hoitamisen kannalta kuin ensiparisuhteissa. (Malinen 2015, 81–82.) Me-henki syntyy parin omista jutuista, huumorista, muistoista tai salaisuuksista. Päivittäinen fyysinen läheisyys, kuten suukot ja halaukset ohimennen vahvistavat myönteistä tunneyhteyttä. Fyysinen ja psyykinen läheisyys on parisuhteen perusta. (Malinen & Larkela 2011, 35, 39.) Kuitenkin uuspari voi kokea, ettei ympäristö salli heidän näyttää rakkauttaan. Suhteen edetessä pyritään osoittamaan avoimesti keskinäisiä tunteita myös lasten ollessa läsnä, vaikka uusparisuhteen intohimo voikin olla häiritsevää lasten ja erityisesti murrosikäisten kannalta, joiden oma seksuaalisuus on heräämässä. (Malinen 2015, 21, 46.)

Kaikki pariskunnat kokivat, että parisuhteen hoitamisen kannalta ilman lapsia vietettävä aika oli tärkeätä. Hyvänä asiana äitipuolen lapsettomuudessa uusparit kuvasivat, että mikäli lapset asuivat vuorotellen tai pääasiassa biologisella äidillään, pareille jäi säännöllisesti aikaa hoitaa parisuhdetta tai omia harrastuksia. Muutamat pariskunnat kertoivat, etteivät lapsettomasta ajasta huolimatta panostaneet omasta mielestään riittävästi parisuhteeseen, vaan käyttivät ajan mieluummin omiin harrastuksiin ja menoihin. Omaa aikaa ei aina myös hoksattu ottaa, vaikka siihen olisi mahdollisuus. Joillakin uusperheillä, missä lapset olivat koko ajan isän perheessä, oli läheisverkosto vähäistä, joten parisuhdeaikaa ja lastenhoitoa oli hankala järjestää.

Jos lapset olisivat täällä koko ajan, näkisin arjen aika raskaana... Joten se on oikeastaan kyllä meidän parisuhteen kannalta elinehto, ettei lapset ole tässä koko ajan. Saako näin sanoa??

Onhan se hyvä, että ne lähtee välillä pois.

Itselläni asiaa vaikeuttaa entisestä suhteesta jäänyt tunne, että omaa aikaa ei saisi olla vaan koko ajan pitää olla kotona ja perheen luona.

Mitä vanhempia lapset ovat, sitä useammin he suunnittelevat ja sopivat omat menonsa itse, mikä tuo lisähaasteen aikuisten parisuhteelle. Nuoret ovat jo paljon poissa kotoa, mutta he eivät huomaa, kuinka paljon he edelleen vaikuttavat perheen aikuisten elämään. "Aikuistuva nuori valtaa ydinperheessään mittansa yli tilaa". (Raittila & Sutinen 2008, 79.)

Yllätyksellisiä tilanteita voi uusparien mielestä tulla vielä pitkän ajan kuluttua suhteen alkamisesta, vaikka osa oli sitä mieltä, että osaa ottaa asiat liikaa miettimättä tai joillakin asiat olivat sujuneet ennakoajatusten mukaan.

En ajattele kaikkea etukäteen. Vähän olen jo oppinut että se ei kannata.

On varmaan koko ajan, koska suhtautumistavat tulee kuitenkin yllätyksinä kun tulee esim. käytännön ongelmia. Vaikka luulee tuntevansa toisen, ei tunnekaan.

En olisi osannut aavistaa kuinka monenlaisia tunteita uusperheessä eläminen aiheuttaa ja kuinka pitkään. Koska en ole ollut aikaisemmin pitkässä liitossa, en ole osannut aavistaa, kuinka arjessa voi etäännyä ja kuinka tunneyhteys voi tukkeutua, jollei sitä pidä aktiivisesti auki.

Ehkä voimakkaimmin tässä tulee mieleen toisen tunnereaktiot. Minä yllätyin suuresti, kun huomasin, että mieheni stressaantuessa tai surressa hän kärsii erittäin voimakkaista päänsäryistä, jotka vaativat sairaalahoitoa. Itselleni temperamenttisena ihmisenä oli aluksi haastavaa huomioida se asia surun ja oman pettymyksen hetkillä, kun omat tunteet kuohuivat.

Miehellä on sama juttu toisinpäin. Kun parisuhteeseemme tuli lapsettomuus ja hänen lapsensa ongelmat äidin luona yllättyi mieheni minun voimakkaasta ja itsepintaisesta tavasta käsitellä asioita. Hän sanoo myös yllättyneen siitä, kuinka paljon minun pitää puhua asioista.

Hyviin parisuhdehetkiin kuuluvat teot, keskustelut, läsnäolo, myönteisyys, fyysinen läheisyys, tuki ja ristiriitojen hallinta. Se, mitä tehdään, ei aina ole olennaista, vaan hyvän parisuhdehetken syntymiseen riittää, kun puolisoilla on aikaa olla yhdessä ja lastensa kanssa. (Malinen 2011, 48, 53.) Myönteinen vuorovaikutus ja haasteiden

selvittäminen auttavat myös seksuaalisuutta säilymään nautittavampana (Malinen & Larkela 2011, 40).

Vapaissa vastauksissa uusparisuhteesta pariskunnat toivat esille vielä joitakin haasteita, mutta pääasiassa hyviä asioista, kuten rakkaus, intohimo, yhteinen aika, luottamus, toisen kunnioittaminen, avoimuus, samanlaiset elämänarvot, yhteiset harrastukset, riittävä erillisyys ja selviämisen tunne kaikista vaikeuksista huolimatta. Vaikka entinen elämä heijastui uuteen suhteeseen, suhteesta haluttiin pitää kiinni ja tehdä töitä sen kestämissen eteen.

Kyllähän minä vanhoja asioita muistelen ja tavallaan pelkään kertoa niitä, ettei nykyisyys jää vanhan varjoon.

Koen, että puolisoni saa olla nyt lapsilleen sellainen isä kuin haluaa. Tämä antaa itselleni voimaa olla juuri uusparisuhteessa.

Se on lämmin, rakastava, toisen huomioonottava ja toimiva.

Joskus vain onni oikeasti potkaisee ja voi taas nauttia elämästään hyvän naisen kanssa.

Voisin antaa puolisolalle myönteistä palautetta tästä selviytymistaistelusta useammin.

Jotenkin edelleen koen, että vaikeatkin asiat ovat kohdattavissa enkä kadu valintojani. Mutta en olisi kyllä arvannut, kuinka voimakkaasti vaikuttaa parisuhteeseen, että vain toisella on lapsi ennestään.

Olemme tyytyväisiä elämäämme, mutta emme katso maailmaa pinkein lasein.

Taastusti haastavampi konsepti kuin ns. tavallinen parisuhde ja uusperhekuviioon ryhtymistä kannattaa harkita rauhassa. Siihen ei pitä lähteä ellei ole täysin varma että tietää mihin on ryhtymässä. Kannattaa odottaa yhteen muuton kanssa, koska vasta se todella konkretisoi kaiken. Sitä ennen pitäisi parisuhteen siis olla todella vakaalla pohjalla. Tämän lisäksi pitää todeta, että itse en vaihtaisi tilannetta mistään hinnasta.

Rakkaus. Se vain on.

6. POHDINTA

Kehittämistehtäväni aiheen valinta oli alussa helppoa, mutta valintaa vaikeutti se, että aiheesta "lapseton äitipuoli" oli tehty jo samaan koulutukseen kehittämistehtävä. Yrittäessäni hakea aiheeseen uutta näkökulmaa, löytyi paljon eri ajatuksia ja näkemyksiä, mutta selkeän linjan löytäminen vei aikaa.

Aihe oli moniulotteinen. Haasteena oli se, että lähes kaikissa teorialiedoissa voitiin puhua ensin uusparisuhteesta, mutta pian alettiin kuitenkin puhua uusperheestä. Parisuhde katosi perheen alle. Halutessani keskittää työtä koskemaan parisuhdetta, tuli väistämättä eteen tilanne, ettei uusparisuhdetta ja perhe-elämää voi erottaa ainakaan täysin toisistaan.

Moniulotteisuudesta johtuen koin kysymysten tekemisen hankalaksi, koska niitä tuli helposti liian paljon. Lopussa päätin ottaa mukaan useita kysymyksiä ja tarjosin sähköpostin kautta vastaajille mahdollisuuden jättää vastaamatta, mikäli ei jaksanut tai halunnut vastata kaikkiin. Haastatteluissa en mennyt selkeästi kysymysten mukaan, vaan ne olivat enemmän keskustelulle suuntaa antavia. Kuitenkin haastateltavat antoivat vastauksia kaikkiin kysymyksiin keskustelun aikana jo ennen niiden esittämistä. Kysymysten tekeminen oli haastavaa myös sen vuoksi, etten rajannut työssäni lapsettomuutta pelkästään tahattomaan tai omavalintaiseen lapsettomuuteen. Esitin kaikille samat kysymykset ja vastauksista huomasin molemmissa tilanteissa löytyvän samantapaisia ajatuksia. Toisaalta esille tuli myös eroavaisuudet, mitä saattoi odottaa. Monista erilaisista kysymyksistä johtuen asioiden kokoaminen oli aikaa vievää.

Tarkastellessani uusparisuhteita, termien käyttäminen vaati pohtimista, koska oli olemassa uusperhe, uuspari ja äitipuoli, mutta ei ollut isäpuolta eikä uusperhevanhempia, koska isällä oli vain biologisia lapsia. Äitipuolista puhuminen tuntui vaikealta, koska vastapainoksi ei voinut puhua isäpuolista. Tuli tunne, että sanat leimasivat ja asettivat naiset eriarvoiseen asemaan puolisoidensa kanssa. Monet äitipuolet mainitsivatkin olevansa enemmän toisia aikuisia perheessä tai uusperhevanhempia kuin äitipuolia. Myös jotkut isät kommentoivat olevan vaikeaa puhua äitipuolesta, koska sanaan liittyy negatiivinen kaiku. Mielestäni sana-pari

äitipuoli-isä kuvasi työni aihetta ja vastaajien tunnelmia hyvin, koska vastauksissa tuli esille vahvoja tunteita ja eriarvoisuutta elämäntilanteiden vuoksi.

Haastateltavia sain hyvin mukaan ja kaikki haastateltavat olivat pariskuntia, missä mieskin vastasi kysymyksiini. Haastateltavilta ja kirjallisista vastauksista sain myös ne kaipaamani uudet näkökulmat asiaan ja jouduin toteamaan, että aineistoa olisi ollut laajempaan tai useampaan työhön.

Jatkokysymyksinä jäin pohtimaan, miten sellaiset isät kokevat isyyden, kenellä on uusperheessä vain omia lapsia. Myös sitä jäin pohtimaan, yhdistääkö yhteinen lapsi parisuhdetta ja perhettä tai vaikuttaako ydinperhemalli tiedostamattomasti lapsettomien äitipuolien ajatuksiin, vaikka niin ei tietoisesti ajateltaisikaan käyvän.

Uusperheiden ja niissä elävien lapsettomien äitipuolten tilanne näyttäytyi moniulotteisena ja haastavana, mutta myös paljon antavana ja positiivisena asiana. Uusperhevanhemmuudesta oli tullut useammalle äitipuolelle tärkeä osa elämää ja jopa identiteettiä. Toisaalta isyydellä oli oma paikkansa, mitä myös äitipuolet halusivat tukea omista tunteista huolimatta. Lisäksi uusparit tekivät vastauksista päätellen paljon työtä parisuhteen jatkuvuuden turvaamiseksi ja asioita oli mietitty yhdessä monesta näkökulmasta.

Haastatellessa ja viestien perusteella uusparit keskustelivat kysymyksiin vastatessaan keskenään aiheesta ja kertoivat kokeneensa aiheesta keskustelun terapeuttisena ja että keskustelut antoivat heille miettimisen aihetta jatkossa. Toivon että työstäni oli uuspareille hyötyä sitäkin kautta.

7. LÄHTEET

- Broberg, Mari 2010. Uusperheen voimavarat ja hyvinvointi. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D52 /2010. Helsinki; Väestöliitto. Viitattu 18.10.2015.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/63343/diss2010broberg.pdf>
- Heinonen, Pauliina 2011. Kuoppia ja mutkia uudella tiellä. Uusperheissä esiintyvät ongelmat lapsettomien äitipuolien kokemana. Pro gradu-tutkielma, Kasvatustiede. Tampereen Yliopisto, Kasvatustieteenlaitos. Viitattu 18.10.2015
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82198/gradu04769.pdf?sequence=1>
- Karlson, Richard & Karlson, Christine 2002. Älä hikeenny parisuhteessa. Helsinki: Wsoy.
- Malinen, Kaisa 2011. Parisuhde pikkulapsiperheessä. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 426, Jyväskylä. Viitattu 20.10.2015.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37002/9789513945145.pdf?sequence>
- Malinen, Vuokko 2015. Uuspari. Uusperheen parisuhde ja koulutuksellisen intervention mahdollisuudet sen tukemiseen. Väitöskirja. Joensuu. University of Eastern Finland: Grano Oy. Viitattu 24.10.2015.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1849-9/urn_isbn_978-952-61-1849-9.pdf
- Malinen, Vuokko & Larkela, Pekka 2011. Parisuhde - uusperheen ydin. Helsinki; Väestöliitto.
- Raittila, Kaisa & Sutinen, Päivi 2008. Huonetta vai sukua. Elämää uusperheessä. Helsinki; Kirjapaja.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Seksuaali- ja lisääntymisterveys. Viitattu 30.9.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/seksuaali-ja-lisaantymisterveys/lapsettomuus/tahaton-lapsettomuus>
 Päivitetty 25.6.2015.
- Tilastokeskus 2014. Uusperheet perhekoostumuksen ja lapsiluvun mukaan 31.12.2013 Viitattu 20.9.2015.
http://www.stat.fi/til/perh/2013/02/perh_2013_02_2014-11-21_tau_012_fi.html
- Tilastokeskus 2015. Uusperheet 1990-2014. Viitattu 20.9.2015
http://www.stat.fi/til/perh/2014/perh_2014_2015-05-28_tau_004_fi.html

Tulppala Maija 2002. Lapsettomuuden tuska. Aikakauskirja Duodecim. Viitattu 30.9.2015.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00094&p_teos=onn&p_selaus=

Väestöliitto 2015. Viitattu 20.9.2015
[http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/perheet/uusperheet-suomessa/.](http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/perheet/uusperheet-suomessa/)

LIITE 1 Kehittämistyön haastattelukysymykset

Kysymyksiä uusperheneuvoja-koulutuksen kehittämistehtävään: Lapseton äitipuoli uusparisuhteessa

Ketä uusperheeseen kuuluu?

Miten lasten oleminen on jaettu?

Mikä on ajatuksenne perheen lapsiluvusta?

Onko lapsettomuus tahatonta vai oma valinta?

Mitä lapsettomuus vaikuttaa parisuhteeseen? (Miten koette toisen puolison tilanteen?)

Millaista on aloittaa parisuhde, kun toisella on jo lapsia?

Minkä asian olette kokenut haasteellisimpana parisuhteessa?

Mikä on parasta parisuhteessa?

Miten lähipiiri / ympäristö suhtautuvat lapsettomuuteen?

Mitä ajattelette perheen yhteiskunnallisesta ideaalimallista, missä perheeseen kuuluu äiti, isä ja vähintään yksi lapsi?

Hyväksytäänkö /mielletäänkö perheenne perheeksi ilman yhteistä lasta?

Vaikuttaako lapsettomuus naisen identiteettiin, kun puolisoilla on jo lapsia?

Vaikuttaako puolison lapsettomuus miehen identiteettiin?

Miten koette saavanne omaa aikaa parisuhteessa?

Saatteko mielestänne kahdenkeskistä aikaa riittävästi?

Koetteko, että parisuhteessanne on tullut eteen yllättäviä asioita, mitä ette osannut ajatella etukäteen?

Onko teidän helppo keskustella lapsettomuudesta keskenänne tai ulkopuolisten kanssa?

Mitä muuta haluaisitte sanoa uusparisuhteestanne?